

HÁBORÚ

Előfizetési árak

Helyben:		Vidéken:	
1 óra	1 K.	1 óra	1-50 K.
1 évre	3 K.	1 évre	4-50 K.
1 évre	6 K.	1 évre	9 K.
1 évre	12 K.	1 évre	18 K.

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.

Szerkesztőség és kiadói hivatal:
Szent István-ter 1.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

A GAZDÁK MOZGALMA a fogyasztók védelmére.

Ebben a háborús felfordulásban csak az maradt változatlanul, hogy a spekuláció berkei nem érintette semmiféle korlátozás, sőt soha vigabban és több eredménnyel nem dolgozott az, mint épen most, mikor mindenki megadódik a háborúnak, ha nem is egyenes megterhelésekkel, hanem azzal, hogy elszenvedi a spekuláció leggonoszabb termékeinek, a spekulációnak minden nyomorúságát. Az üzérkedő elemek, a felesleges közvetítés kalózai, miután a könnyű gazdagodás nyilvános ódiumát viselni nem akarják, mindent elkövetnek arra, hogy kevés munkával, a legkevesebb kockázattal szerzett millióikhoz tapadó gyűlöletes szint magukról leomossák. Ehhez a mosakodáshoz szappannak és türülközőnek pedig a magyar gazda megvádlását adják, hogy tulajdonképpen a gazda az uzorás, az adja drágán a termékeket, ők csak becsületes kereskedők, akik üzleti veszteségeket nem rakhatnak a haza oltárára.

Ennek épen az ellenkezője az igaz. A háborús spekuláció kinövéséi ellen nem a merkantil testületek léptek a sorompóba, a Magyar Gazdaszövetség emelte fel elsőnek tiltakozó szavát, megmutatván egyúttal a kormánynak, a nagy közönségnek, hogy nem lehetetlen a védekezés az ilyen kalózkodások ellen. Két feltérjesztése van immár a kormány előtt ennek a vezető gazdatársadalmi szervezetnek, amelyek mindegyike gyors, és hathatós védelmet kér az elharapózott áruuzsora, a helyzetet lelketlenül kiaknázó spekuláció ellen.

Nagy bajokra kéretnek orvosságok ezekben a felterjesztésekben, amelyek alatt cseppeként vesztí vérért a fogyasztó közönség, amelynek a legnagyobb tömegét épen a városi tisztviselői osztály adja ki, de benne van abban maga a gazdaközönség is, eddig vé-

detlenül kiszolgáltatta annak, hogy mezőgazdasági üzem használati cikkeinek folytonos drágítása következtében még keservesebb, még drágább lesz a mezőgazdasági termelés és csak a gazda vállalja erkölcsi és kárát annak, hogy idejekorán nem vette igénybe a kormány mindazokat az eszközöket a fogyasztók és a termelők védelmére, amelyek mind megvannak Ausztria és a Német-birodalom közigazgatási és igazságszolgáltatási intézményeiben és ha nem is teljes védelmet nyújtanak minden visszaélés ellen, de elég hatások arra, hogy azokban az államokban a viszonyok türehetlenekké ne fájuljanak, mint nálunk.

Ausztriában a császári pátensemel korlátokat az áruuzsora elfajulásának, a Németbirodalom pedig legfőbb intézkedéshatósága a Bundesrat rendeletével szervezi a fogyasztók határos védelmét, messzemenő hatalmat biztosítván a községi hatóságok részére az élelmi-szereknek szükség esetén való rekvirálására, valamint a hatósági árak ellenőrzése szempontjából, sokkal jelentékenyebb szabadságvesztési és pénzbüntetésekkel állapít meg a kihágások határos megtorlására, mint a minöket nálunk alkalmazni lehet.

Ma nem engedhetjük meg magunknak azt a fényűzést, hogy ne recipiáljunk közigazgatásunkban és igazságszolgáltatásunkban, ha jönnek és célravezetőnek bizonyul a két szövetségi birodalom intézkedése az áruuzsora és a spekulációs visszaélések mederbe szorítására, egyszerűen át kell venni ezt a pátenst és ezt a rendeletet. Törvénykönyvünkön ezzel nem esik szeptől, hiszen van abban elég másolás abból az időből, a mikor volt időnk az önálló kodifikációra, a pátenstől pedig ne irtózzunk olyan nagyon, mert egész tömeg van még érvényben ma is koránzás előtti rendeleteknek és pátenseknek, amelyeket régen kiküszöbélhettünk volna. Csak méltányolni lehet a Gazdaszövetség munkáját, hogy az

orvoslást sürgeti és egyúttal rá is mutat, arra, hogy nem ökvetlenül kell elvárni a fogyasztóknak az áruuzsora és a háborús spekuláció hiénáinak karmai között.

Háború.

A Balkánról.

Ujabb döntő erejű győzelmet arattak a bolgárok a szerbek. Az ütközet színhelye közel esik Monasztirhoz. A bolgárok a Babuna-szoros mellett verték meg a szerbeket és győzelmiük színhelyéről Prilepen át egyenesen Monasztirt fenyegethetik. Ugyancsak a bolgárok verték meg Graskónál a franciákat. A kétfős győzelem nagy mértékben befolyásolja nemcsak a szerb hadsereg, hanem az egész szerb állam helyzetét. A szerbiában székelő diplomáciai testület, Monasztir biztonságában nem bíznán már az Albánia területén levő Skutariba menekült. Ugyancsak Montenegró és Albánia felé tart a szerb hadsereg is. Végig a szerb-albán határon végtelen inség, nyomor pusztít.

Ha az entente a mi nagy szerbiai offenzívánk előtt nem ért el eredményeket és sikereket Görögországban, akkor kábaság volna azt hinni, hogy az entente még ma tud diplomáciai diadalt aratni a görögök között. Éppen így elkéstek Romániával is.

Javort elfoglaltuk.

Az üldözés a lehető legmostohább időjárás dacára jól halad. Nova-Varostól északra az Uvac-szakasz felé közeledünk, Javor község birtokunkban van. Ivanjicától délre a Jankov Krncuc körüli területen megközelítettük a Golja-Planina szorosainak magaslatait.

Német csapatok az Usceről Raskára vezető ut felé tették meg, míg osztrák-magyar csapatok kelet felől az Ibar-folyón elönyömulva, Karadak felé haladtukban átjutottak a Koponin-Planinán.

Gallwitz hadseregének csapatai a szerbek által kirabolt Kursumljetől dél felé nyomultak elő.

Az orosz harctér.

A Cartoryjski-i csatátér rendezetlenség alkalmával ismertük meg teljes nagyságában a legutóbb kivívott sikert. Az ellenség súlyos veszteséget szenvedett. Eddig 2500 orosz temetünk el és 400 friss sirt számítottunk össze. Több ezer pusztát

és nagymennyiségű löszert zsákmányoltunk.

Az olaszok

tegnap sem kezdtek újra támadást. Ejjel Zagora, a Monte San Michele északi lejtője és a San Martinótól nyugatra fekvő terület ellen gyenge előretöréseket kíséreltek meg, de valamennyit visszaverték.

Ma kora reggel óta Görz újra tűz alatt áll. Az első órákban mintegy négy száz lövedék esett a városra.

Riva régi városrészét tegnap Altissimórnál tűz alatt tartották. Repülőőrök Belluno i kaszárnyákra bombákat dobtak.

A jövő iskolája.

A Muzseumegyesület szerdai estélyén előadta Mátrai Rudolf főgimnáziumi igazgató.

A fermészetben forrong, változik, alakul minden. Régi síkságok talajából bércek szöknek az ég felé. Evezredes tengerek helyén acélos buzát terem a messzeifutó szántóföld. Büszke hegytüremléseket hullámsírbá temeti az új tengeralakulás, Megváltozik a növény és állatvilág képe. Megkorhadtt óserdők széthulló porából televény földet kavár a viharzál. A rombadölt élet siralmán új, ismeretlen világ bontogatja szárnyait. Megváltozik a forma, de az alapelemek, melyek csodás összetételéből formálódott a minden-ség, mindig ugyanazok maradnak.

Nemcsak az anyagi, hanem a szellemi világban is vannak forrongások, változások, mindent romba döntő, mindent újra alkotó forradalmak. A létért, a mindennapi kenyérért, a legszebb eszméért folytatott küzdelemben összeütköznek érdekeink. A feltélenység, a boszuállás izgató gondolata, terjeszkedési vágy káprázatos ábrándja, a kis nemzetek nagy, merész álmadozása, a verejtékes munkával megművelt haza szent földje, a vérele, élettel védelmezett határok sérthetlensége szembe kerülnek egymással. Kipattan egy gyújtó szikra s lángba borul az egész világ. Patatokban folyik a drága embervér, tömegben null a minden kincsnél értékesebb emberi élet, romhalmaz, értéktelen törmelék lesz a kultúra legszebb alkotásából.

Beláthatatlan területen gyult ki a háború pusztító tüze. A végtelen erők mozzanását érezzük mindentűt. A hősök vérenek pirosuló özőne, a gyógyulók szent könyvének ki nem apadó áradata, a jelételen sírok végtelen mezeje megdöbbsenti a békében ellágyult lel-

künket. Mennyi millió letépett élet, korán elborult ifjuság, eltűnt boldogság pihen a feltűrt rögök alatt. A nemzet lelkeből, diszéből, ifju szépségéből férfias erényeiből mennyi porlad - a fakeszettel megjelölt dombok alatt!

A háboru idegbomlasztó izgalom, szivettepő kegyetlenség, életet és vagyont pusztító irracionális. Mégis meg kell vinni a háborut épen azoknak a nemzeteknek, melyek az emberiség szolgálatában eszményi célokért küzdenek. A háboru ugyanis tüzet gyújt. E tüzek borzalmas pompája fényessé teszi a városok palotáit, a falvak kis házaikat, a zöld tengert, a kék eget, de a tüzek világosságában uj igazságokat ismerünk meg. A háboru kicserélte, devalválta az értékeket. Ezeknek a napoknak véres komolysága mélyítette gondolkodásunkat. Kiirtotta a szivekből, a nagyon is beléjük férközött léhaságot és felületességét. Felcsillanó szemmel reménykedve várjuk, hogy a háboru szelleme a divatos költészetet, a perverzítást, a dekadenciát, az elvadult erotikát, a snobizmust megnevesbíti az übermenscheket elsöpri. Várva várjuk, hogy a csataterék kihullajtott vérből kisarjad a vágy oly művészet után, mely a legkeserűbb komolyságok órájában sem mond csődöt, hanem érzéseinkből erőket csal ki.

Mikor a háboru felhője reabourult hazánkra, mi is kibányáztuk lelkünk mélyéből legszebb kincseinket. A világtörténelem ezer év óta alig vett tudomást rólunk. Most már, hogy a vértünk folyik s öklünk a legnagyobbat úti, harci kaszának a legszeleesebb rendet vágja, megéri az egész világ, hogy ezer estendő sem bágyasztotta el a magyar nap melegét és nem koptatta el a magyar faj lelkének hősi zománcát. A magyar öserő, mely benne szunyadt ereinkben, hagyományainkban, nótáinkban, a magyar föld kalászában, völgyeink virágában, hegyeink sziklájába, a magyar ég termékenyítő fellegeiben, fényes csillagjaiban, a háboru harsonájára kipatant. Bizonyosságot tett, hogy a magyar nemzet nemcsak drága ékessége, de alapfala is a kettős monarchiának és megvitatatlan bástyája Európa kulturájának.

A háboru kitörése pillanatától kezdve absorbeálta szellemi és anyagi életünket. A háboru zengődjá és folyton változó aggodalma lehatolt lelkünk mélyéig, könyörtelenül beleforodott társadalmi és magán életünk minden mozzanatába. Aminő árnyalata a differenciált életnek csak képzelhető, mind belekerült vonzási körébe. Belekerült ebbe a magikus körbe az iskola is. Pedig az iskola egyetemes érvényességű eszméi, örökéleti ideálja nem függenek a háborutól. Az iskolának nem hőskéket, hanem becsületes jó embereket kell nevelni. Az iskolának az egyént a kulturának mindig ma-

gasabb és magasabb fokára kell emelni. Fel kell emelni az ifjut az iftealok világába. Ki kell tární előtte az eszményi kapuit, olyan embert kell belőle nevelni, aki békében és háboruban, jólétben és nélkülözésben, az egyéni és társadalmi élet megpróbáltatásaiban is megálja a helyét.

Azonban épen ez a nagy küzdelem világosan megmutatta, hogy a modern háboruban nem annyira az anyagi, mint inkább a szellemi erők mérköznek. A katonai kiképzés a szakismereteket nyújtja. Megtanítja a katonát a háboru mesterségére. De a lelket, mely az egész hadi szervezetet él-teti, az iskola képezte ki. Az iskola nevelte a katonákba a kötelességtudást, az élet vesélyei között is számítani tudó okosságát, a minden áldozatra kész hazaszeretet eszméjét. Az iskola által hirdetett tudomány hatványozta az agyuk romboló erejét, de az iskolázott lélek érzékeny finomsága mersékli a felszabadult ösztönök kegyetlenségét.

A nemzet sorsa és az iskola kölcsönösen hatnak egymásra. A nemzet sorsának alakulásában részes az iskola. Az iskola, mikor nevel, tanít, nem szegzi tekintetét a háborura, hanem ugy neveli a reabizott ifjuságot, hogy egyszer és mindenkorra szívébe véssze, hogy az embernek legfőbb tiszte, hogy „legyen békében és háboruban ember“.

A béke csendes óráiban sok vád hangzott az iskola ellen. Azt mondták, hogy az iskolában sablon uralkodik, mely kiöli a kezdeményes szellemet. Fogháznak mondták az iskolát, mely lenyitgözi a lélek szabad szárnyalását. Feltették az iskolától a fiuk lelkese-dését, mert az iskolában minden ifjui hevületre béklyót kötöttek. Kifogásolták a módszert, mely örömetelenné teszi a gyermek legszebb éveit. Az iskola ódon falai között nem tudja meglátni az élet napsugarát, azt mondták, hogy az iskola elzárközik mindentől, ami üde, eleven, életteljes. Szürke teoriái messze esnek az élet virító zöld fájától.

Milyen tisztelt hölgyeim és uraim! Az emberi lélek ezer színben pompázó világa sok tényező behatása alatt formálódik. A szülői ház, az utca, az iskola mind hozzájárulnak alakításához. Nehéz meghatározni, hogy melyiknek a befolyása volt döntőbb. Az alap-szint valószínűleg az édesanyái kész remekelte re. A legfagyogóbb színfoltokkal az iskola ékesítette fel. Sötétebb árnyalatokkal az élet ezer és ezer küzdelme gazdagította. Egyet azonban világosan bizonyít a háboru sokszínű espek-tívája. Azt, hogy az iskola, melyből a mai hősiesszen harcoló, minden áldozatra kész, legyözhete-len nemzedék kikerült, az nem lehetett rossz iskola.

A magyarnak nemcsak a karja, hanem a lelke is küzd ebben a

ütáni harcban. Ennek a hős léle-
nek a kiképzésében pedig nem-
csak a szülőknék, hanem az isko-
lának is részük van. A hős férfi
lélek, ha igazi, ha nem keresett,
ha nem festett, hanem öszinte és
becsületes, épen olyan, mint az
iskolás gyermek harmatos lelke.
Épen oly naiv, ép oly bályos, sze-
mértmes, nyilt és természetes

A romlatlan férfi elméje az érett
kor fényében ragyog, de a lelke
azonban az ártatlan gyermekkor
bübájában tündöklik. Hittel néz
a világba, szeretettel az embe-
rekre. A háza templom, a tűzhelye
oltár. A karja vas, a szive azon-
ban arany. Lépése alatt megreme-
g a föld, de keze simítására elcsuit
a bánat. Akarata megvívhatatlan,
erős vár, de tud engedelmesködni,
mert tud szeretni. Milyen tisztelt
hölgyeim és uraim! Ebbe a tem-
plomba az iskola vitte a legszebb
melódiákat, ebbe a szívébe az is-
kola csepegette a legtisztább esz-
ményeket, annak az erős karnak
az iskola sugalmazta a szeleidebb
mozdulatot, abba az akarata az
iskola nevelte a rugalmas erőt.

Az iskola a kulturának a hāj-
léka. A kultuember előtt pedig
becseesebb a béke, mint a háboru.
A háborunak azonban nagyon
értékes, nevelő tanulságai is van-
nak. A békében uralomra jut a
dekadencia világnézete, elterjedt a
züllés filozófiája. Kalmár szellem,
önzés, elpuhultság, erkölcsi rotha-
dás s antikulturalis veszedelmei
ütik föl fejüket. A háboru hullá-
mi is ébresztenek veszedelmes
rezgéseket a gyermek lelkében.
Kegyetlenkedésről, gyűlöletről, ny-
részkedési vágyról nagyon sok szó
esik napjainkban. Másrészt, azon-
ban a háboru az emberi lélek
legszebb kincseit is felszínre
hozza. A kötelesség teljesítésének,
hősiességnek, önfeláldozásnak, lo-
vagiasságnak olyan példái látjuk,
melyek igen tanulságosan veső-
nek az ifjuság fogékony lelkébe.

Igaz, hogy a háboru nagyon
zord nevelő. Az is igaz, hogy épen
ebben a háborus világban nagyon
nehéz a gyermekek gondolatvilá-
gát helyes irányba terelni. A gyer-
mek gazdag fantáziáját, vérenek
nyugtalanosságát nagyon nehéz szü-
kely korlátok közé szorítani. A
háboru izgalma benne vibrál az
amugy is ingerlékeny ifjuság ideg-
rendszerében. A kicsinyeket a há-
borus játékok tulságbavitele, a na-
gyobbakat a háborus események
mohó, rendszertelen olvasása, köny-
nyen elvonják a komoly munká-
tól. Az ifjuság lelke mindig igen
fogékony a katonai dolgok iránt.
Ez a fogékonyág most egész az
érzékenység fokozódott. Ennek a
háborus izgalomnak lefolyását kell
a pedagógusnak bölcs, tapintatos
kézzel irányítani.

A háboru nagyon komoly han-
gon beszél s nagyon komoly ta-
nulságokkal gyarapíthatja az ifju-
ság lelkének tartalmát. Ezeket a
vérrel szerzett kincseket kell a jövő
iskolájának rögzíteni, ezen tanul-

ságok alapján kell a reánk követ-
kező béke munkásait felnevelnünk.
Ezen általános érvényű tanulságok
közül most csak egyet-kettőt aka-
rok felemlíteni.

Ennek a háborunak nem Szer-
bia-határán-elesett katona volt az
első halottja, hanem az én. Az
önző, hatalmaskodó én. A mozgó-
sítás óta az én, az egyén
meghalt. Az én helyét elfoglalta a
mi, az egyén átáda jogait a köz-
nek. Az egyén önzése eltűnt és a
közérdekben egyesült minden kéz,
minden szív. Mikor megkezdődött
a harc a külső fronton, sorompóba
álltunk a belső fronton is. Fehér
kenyerünket elküldtük harcoló ka-
tonáinknak. Füllereinket odaadtuk
árvaiknak. Lemondtunk és lemond-
unk a kis Jézus ajándékairól. Szívesen visszük aranyunkat, ezüst-
tűnkét, rezinkét, harangjainkat a
háza oltárára. Ennek a nemes, élő,
cselekvő altruizmusnak be kell ha-
tolni az ifjuság lelkébe és élnie
kell akkor is, ha már elűt a fegy-
verek zaja.

Minden gyermek szeme fela-
gyog, mikor édes apjának, testvé-
röknek, ismerősének, a magyar ka-
tonának hős tetteiről hall. Szemé-
nek ragyogó fényében benne vib-
rál lelkének nagy elhatározása,
hogy ő is hős lesz. Ezt a lendü-
letes elhatározást kell az iskolának,
az édesanyai kéznek irányítani.
Nemcsak a csataterén, hanem íth-
on is lehetünk hősök. A béke is
küzdelem. Nem olyan véres, mint
a háboru, de nem kevésbé kom-
oly. A csatater hősei nem ott
lesznek azzá. A hősiesség az ifju
korban kezdődik. Kötelességtudás,
önuralom a békében is hősköke
tesznek bennünk. Az engedelm-
esség, a tekintély elismerése a
legszebb háborus erények. Aki hős
akar lenni, annak önmagát kell
először legyőznie. Ez a legnehezebb
és leghősiesebb, legszentebb sza-
badság-harc. A jövő iskolájának erre
kell megtanítani az ifjuságot. Meg
kell tanítani dolgozni másokért,
ideális javakért és ideális célokért.

A háboru krónikájának ezer és
ezer lapja beszél arról, hogy a
lövőárkok világa a tengerek vilá-
gával azonos. A lövőárkokban
megszünik minden álfelvilágos-
ult hipokrizis. Ott megtanul
a lélek imádközni. A lövőárkok em-
bere feszletlenül, természetesen be-
szél az Urral. Nem fél előlétetek-
től. A kavargó mélységekben Istent
keresi és rátalál. Megéri, hogy
mily magasoztás szükséglete a lé-
leknek az imádság. A nirvána kit-
elenségét felváltja a hit-vigasztal-
lása.

Ez a mélységes, ez az alázatos,
ez az Istenben bizakodó hit nem-
csak az egyszerű harcos lelkében
él, csurdulug tele van vele a nagy-
harcok intézőinek a szive is. Ez
csendül ki J. Vilmos minden be-
szédjéből. Ein Mann mit Gott, ist
immer die Majorität. Midőn Him-
denbürgnek a tannenberg csata
után ezrek és ezrek rivalgó kö-
szönete zugott a fülebe, az égte

SÖVEGJARTO vászonruhaza, Barátok épülete.

Nagy választék

fehér és színes barchetok karton, schiffon és damasztból. Kü-
lönféle vásznak, törölközök, abrosz, lepedők és szabandék-
ból. Ágy- és asztalterítők, szőnyeg- és matracsövetekből.

OLCSÓ
szabott árak.

mutatva csak ennyit mondott: Dank dem da oben. Lavredannak, annak a gunyos francia ironak is megmozdult a szive, mikor Franciaorszagot verzeni es konnyezni latja. Nemzetének szomorú, sötét temetője gyújtotta ki hitének elaludt világát. Ennek a nagy szakadéknak mélységéből hangzott fel jelkének őszinte vallomása: Megcsaltam magamat. Megcsaltalak titeket is, kik könyveimet olvastátok, dalaimat énekeltek. Tévelygés, mámor, gonosz álom volt, amit azokban írtam. Most térdre rogyva rebegem: je crois, hiszek. Ebben a szóban rezeg az emberiség hajnalhasadása, aki ezt nem ismeri, arra ráborult a sötét éjszaka.

Mélyen tisztelt uraim és hölgyeim! Az Isten nemcsak a háborúban, a békeben is felettünk lebeg. Nemcsak a csatában, hanem a békeben, az iskola falai között is kell küdenünk a nemzet diadalmas fenntartásáért. Dolgozunk a békeben ép oly kitartóan kell, mint amilyen hősiességgel küzdenek katonáink a fronton. Az iskolának kell első sorban hirdetni, hogy itt csak „dolgoz, küzd, önértetes, reménykedő bizakodó magyaroknak van helye.” A mi hős katonáink megmentik hazánkat, a jövő iskolájának az lesz a feladata, hogy neveljen oly Magyarországot, mely megmenteni érdemes volt.

Hindenburg hősök.

Gyöngyösi Zoltán hadapródljelölt-örmszter április 9-én tüntette ki magát a Kienzski Grun magaslat elleni támadásban. Szakaszának élén rohant előre; személyes bátorságának és fellépésének nagyrésze volt abban, hogy sikerült az ellenséges előállásokat elfoglalva egész az ellenség főállásáig jutni, ahol annak nagy veszteséget okozott. A szép példát mutató hadapródljelöltöt öt golyótlal találva hős halált halt e támadásban.

Halála után az első osztályú vitézségi érem kitüntetésére lett beadva.

Jezsek Róbert zászlós szintén a Kienzski Grun magaslat ellen vezetett támadásban tüntette ki magát április 9-én. Mint a 4-ik zászlóalj egyik szakaszának parancsnoka személyes bátorságával és buzító szavaival erőt s kitartást öntött bajtársai lelkébe, akikkel ezután sikerült is neki az előállásokat elfoglalni és a főállások közvetlen közelébe jutni, ahol a legválságosabb helyzetben kitartott szakaszával.

A bátor magatartásáról különben is ismert zászlóst az elsőosztályú ezüst vitézségi érem kitüntetésére adták be.

Jankovics Mihály tizedes május 19-én mint járőrparancsnok Östrezec falu kikutatására lett előreküldve. A legkényesebb körülmények között, a legnagyobb tüzéségi és gyalogsági tűzben sikerült neki embereivel az ellenséges állásokig férkőzni, s onnét fontos jelentéseket küldeni.

A bátor, félelmet nem ismerő tizedes a bronz vitézségi éremmel lett kitüntetve.

Százezer szerb katona van már fogságban.

A német haditudósítók jelentése szerint a Kövess-hadsereg osztrák-magyar csapatával szemben álló szerb sereg, amelynek Nisics tábornok a vezére, 13500 embert veszített foglyokban és 192 ágyút.

Mijovics tábornok serege, amelyel Gallwitz tábornok, Kövess-hadseregének egy része és Bojadjeff bolgár serege áll szemben, foglyokban 25700 embert és 80 ágyút veszített.

A harmadik szerb hadseregéből, amelyel Stepanovics tábornok vezet, Bojadjeff tábornok bolgár seregei 13000 embert fogtak el és 191 ágyút zsákmányoltak. Az összes foglyok száma tehát 54500 a zsákmányolt ágyúk pedig 478, amibe 91 ágyúcső nincs beleszámítva.

Miután a múlt évi offenzíva idejéből körülbelül 40000 szerb katona van osztrák-magyar fogságban, a szerb hadifoglyok száma a legközelebbi napokban már 100000 fölé fog rugni.

Szorbja összes hadereje, amelyet a szövetségesekkel szembeállíthatna, legfeljebb 300000 emberre tehető, akik közül azonban legfeljebb csak 200000 embert lehet valódi katonaszámba venni. 50000 fogoly, ugyanannyi halott és sebesült száranak felel meg, úgy, hogy Szerbia a végleges offenzívára 100000 embert, tehát hadierőjének felét, az összes erejének pedig egyharmadát veszítette el.

Elhalasztják a megyei tisztviselők választását.

A képviselőház elé terjesztendő javaslatok közé, hír szerint, két fontos új törvénytervezetet vettek fel. Az egyik arról szól, hogy a vármegyei alkalmazottak választását halasszák el egy évre. Több várnagyében a tisztviselők mandátuma ugyanis vagy lejárt, vagy lejár, a választásokat tehát meg kellene ejteni.

Ezzel szemben Sándor János belügyminiszter azon az állásponton van, hogy amikor a törvényhatósági bizottsági tagok, sőt a választás alá kerülő tisztviselők javarésze is a harcúterben küzd, nincs helye új választásnak.

Egy másik javaslat szerint a megyei tisztviselők fizetését egyenlővé teszik az állami tisztviselőkével. Ez a javaslat a közeli államosítás előkészítését jelenti és az eddig fennálló egyenlőtlenségek kiküszöbölését fogja eredményezni.

Ugy látszik, a háború dacára is foglalkoznak az államosítás kérdéseivel, amelyre vonatkozólag tudvalevően három javaslat volt készen, amiket a háború miatt vissza kellett vonni.

H I R E K.

Naplójegyzetek.

* Mindeki oda adja pénzét, a hova kedve tarja, azt a jótékony ságot támogatja, amely neki legfokozottan szükséges. Aki azonban okosan és célszerűen akarja gyakorolni a jótékonyt, az szívesen veszi, ha irányítást kap, hogy mely célra adja fillereit. Az adakozó közönség legszívesebben a vak katonákat istápolja, a legtöbb adományát azok részére juttatja. Ez a megnyilatkozás mindenestre szép lélekre vall, annak bizonyítéka, hogy a világtalan embert tatja a legszerencsétlenebbnek. A legnagyobb részvételt és támogatást tényleg megérdemlő vak katonáinknak azonban már bőségesen kijutott a társadalom jóságából. Nekik már nincsen több pénzre szükségük. Ott vannak a rokkant és tüdőbeteg katonák, ott vannak a háború özvegyei és árvái. Ezek annyian vannak, hogy sosem tudunk eleget adni nekik. Mikor tehát jótékonykodunk, ezek jussanak eszünkbe. Székesfehérvárnak és Fejérmegyének most azonban elsősorban a hadiárvalháza kell gondolnia. A hadiárvalk házat a mi megyéspüspökünkön nevezik el. Azt akarjuk, hogy itt is legyen nálunk, köztünk, a mi földünkben, a szemünk előtt, ugye bár akkor ezen kívánságunkat érsényünk utján is kifejezésre kell juttatnunk. Nekünk egy imponáló, tekintélyes összegre kell összehoznunk a hadiárvalháza. Erre kell most a fillereket adni. Meg vagyunk győződve, hogy a mi áldozatkész közönségünkben nem fogunk csalódni.

* Meddig lehet búzát vetni? Érdekes közlemény jelent meg a „Közletek”-ben Játka Ferenc bő tapasztalatokkal rendelkező gazda tollából, aki azt írja, hogy még februárban vetett búzát is jól kalászol, ha elvetése után meglágy a föld. Tapasztalatai azt bizonyítják, hogy január közepéig is nyugodtan lehet a fagymentes földbe vetni, mert szinte lehetetlenség, hogy január végén, február elején ne fagyjon át a föld.

* A kormány legközelebb felépélelmisszerdrágitás ellen és szigorú rendszabályokkal él az élelmiszerek drágítói ellen. Mint-hogy a kormány a büntetőjogi szankcióról is gondoskodni akar és a drágítók üzemei ellen kellő megtorlással kíván élni, a november 25-én összejülő parlament elé törvényjavaslatot is terjeszt az élelmiszerdragitás dolgában. A javaslaton kívül a legnevezetesebb az indennitásról szóló javaslat, továbbá az állami, megyei és városi tisztviselők segítéséről, illetve fizetési pótlékaról szóló javaslat. A földgaz értékesítése ügyében jelentést terjeszt elő a pénzügyminiszter. A parlament ülésezése tehát a karácsonyi szünetet is beszámítva, körülbelül január közepéig fog tartani.

— Liszt érkezett. A város közéletmezésére pénteken 8 vagon liszt érkezett, amelyet már a leszállított áron fognak szétosztani. Hát bizony jó is, hogy kaptunk lisztet, mert még mindig előfordul, hogy néha még egy darab kenyér sem található a péküzletekben.

— Gyászmise Vörösmartyért. A nagy költő lelkiüdvéért folyó hó 20-án (szombaton) reggel 8 órakor a cisterciák templomában gyászmise tartatik, a kortágok szíveskedjenek azon minél nagyobb számban megjelenni. Az igazgatóság.

— A református iskola a vörtes vitéznél. A székesfehérvári református hitközség elemi iskolája pénteken délelőtt róttá le hazafias áldozatkésztségét a vörtes vitéz szobornál. Miklós Géza református lelkész lelkes, hazafias beszédet intézett a növendékekhez, amely után a szögbeverés következett.

— Felhívás. Tisztelettel értesítem Székesfehérvár t. c. hölgyközönségét, hogy az „Ottokár hadiárvalház” körül kifejtendő gyűjtési mozgalom megbeszélése végett a helybéli cisztercita főgimnázium dísztermében folyó hó 20-án (szombaton) délután 4 órakor tartandó értekezletre minél nagyobb számban megjelenni szíveskedjenek. Szögyény-Marich Julia.

— Színház vizsgálat. A városi színházat már rendezték a téli szezonra s a szokásos felülvizsgálat is megejtették. Fodor Oszkar az eddigi megállapodások szerint december 8-án szándékozik megkezdeni Székesfehérvárott az előadásokat. Dacára a háborús nyomorúságoknak, megtehethetős érdeklődés mutatkozik az új igazgató tervuata iránt, amelyről eddig a legjobb és legbiztosabb hírek érkeztek.

— Népszövetségi csoportvezetők figyelmébe. Az 1916-os naptárak megérkeztek. Kiosztásuk vasárnap 11 órakor. Mivel csupán a tagsdíjat befizetett tagok kaphatnak naptárt, a csoportvezetők szíveskedjenek a még be nem fizetett koronákat beszedni a beszolgáltatni. Az új tagdíjak legalkalmasabb beszedési ideje a naptárkiosztás alkalmával.

— A Járók fiztántartása. Régi rossz szokás Székesfehérvárott, hogy a legtöbb hazuljárnak nem igen sokat törődik a járdák tisztántartásával. Pedig ugye közegészség, mint a különbség szempontjából igazán fontos volna a gyalogjárók gondozása. Súly Lajos rendőrfőkapitány ismételt figyelemzeti a háztulajdonosokat, hogy több gondot fordítsanak a tisztaságra, mert ellenkező esetben kénytelen lesz a törvény szigorát alkalmazni.

Pénteken és szombaton, november 19 és 20-án:

Folt, amely tisztít

Nagyvárosi értéksrajz 4 felv.

HANNY WEISSE a főszerepben.

Az Al Asta Nielsen.

Vigi. 3 felvonásban.

Főszereplő: Albert Paulig.

Vasgyártás, (természet után.)

Előadások 6 és 9 órakor.

RENDES HELYÁRAK.

— **A villanyügy.** A múlt hónap háromnapos világtalanságról a város a Phoebus részvénytársaságot 1500 koronára bírságotla meg. A társaság a büntetést soknak találta s mindenféle kifogásokkal próbálkozott élni, hogy a megérdemelt büntetés nagyságát enyhítse. A tanács azonban nagyon helyesen, figyelmen kívül hagyta a vismajorok nagymesterének kifogásait, s azt mondta, a mi szeretett villanytársaságunknak, hogy egy fillért sem enged el a büntetésből. Emlékezzünk csak vissza azokra a kritikusan napokra, amikor egy féltékeny keresztyül gyertya lámpákkal járkáltunk az utcán. Akkor fűt-fát, sőt még hasonló eset elő nem fordulását is megígérte a telep, s most már neki vannak kifogásai. Pedig örülnie kellene, hogy rongyos 1500 koronával megszabadulhat a bajtól. **Hálálkodnia kellene,** hogy a közönség volt szives lusta lenni s nem indított kárterítést. Ha jól tudjuk, szerződésileg köteles volna állandó erősségű áramról gondoskodni, nemkülönben arról is, hogy a lámpák ne vibráljanak annyira, mint valami petroleummecsek a viharban. És ezért nem büntetik meg, pedig ugyancsak megérdemelné. No és, hogy ígérte a telep, hogy ezután nem lesz baj. Vagy neki ez nem baj?

Annál inkább baj nekünk, akiknek szemei nemsokára lötkremennek a rossz világítás miatt. Vagy csak azt tartja a telep bajnak, ha egyiptomi sötéttséggel boldogít bennünket? Ismét csak visszatérünk a város közönségének általános óhajához, hogy a telepet okvetlen meg kell váltanunk. Ebben a kérdésben csak egy radikális orvostást látunk: a hálykizelésbe való átvétel. A villanyellenőrző bizottság, mint már megírtuk, egyelőre nem tartja megoldhatónak ezt a kérdést, ha azonban most nem is beszélhetünk róla, semmi esetre sem szabad lenni a napirendről és nem trtanánk szerencsének semmi olyan javaslat elfogadását, amely évtizedekre ismét eltolná ezt az ügyet. Ne téveszenek meg bennünket a részvénytársaságnak ígéretei. Meg lehet, hogy ígéreteinek beváltása új korszakot hozna közvilágításunkba, de akkor még mindig hátra van a legsúlyosabb argumentum a megváltás mellett: miért hagynók a busás jövődelmet idegen zsebekben, mikor arra a városnak is nagy szüksége van. Székesfehérvárnak a háboru után folytatnia kell a megkezdett haladás programját. Azt a sok halom bankót, amelyre városfejlesztésünknek, szépítésének szükségünk lesz, épen az ilyen házi üzemek hasznából, mint lenne a villany is, kellene előteremtünk. Legalább is a nagyobbik részét.

— **Katonatemetés.** Ignác Mihály 89 közös gyalogos, kerikeli lakos a harctéren kapott lösebe következtében elhunyt. Temetése november hó 20-án d. e. 2 órakor lesz a Szt. György kórház halottasházából.

— **Meghívó.** A helybeli Emauzsi imatársulat f. hó 21-én (vasárnap) d. e. fél 11 órakor a belvárosi kath. kör helyiségében választmányi ülést tart, melyre a társulat választmányi tagjainak teljes számban való megjelenését kéri az elnökség.

— **Rongyos cipőjű kis leányka** állított be tegnap a szerkesztőségbe. Olyan rongyos volt a cipője, hogy a szemétdombon levők valósággal báli cipőknek képzelték volna maukot. Ujságíró bácsi kérem — mondotta illedelmesen — azt mondták, hogy maga ad ruhát, cipőt a szegényeknek. Nekem is adjon, kérem, hatan vagyunk testvérek, édes apánk a háboruban van. Öszintén szólva, előbb megtöröltük szemünköt s csak azután tudtuk megmondani a szegény kis leánynak, hogy jöjjön majd hétfőn, akkorra bizonyára küldenek a mi jöleltük olvasóink néhány pár viselt cipőt. Okor majd adhatunk. Az éhez, a rongyos ruhájú szegény népnél valósággal közhitté lett, hogy csak a Fejérmegyei Naplóhoz kell menni, s akkor mindjárt lesz cipő, ruha, egy kis pénz élelemre. Nem dicsekvésből mondjuk, hiszen tulajdonképen nem is a mi érdemünk, hogy a szegény nép fölünk várja a megsegítést, hanem a mi aranylélkü olvasóközönségünké, amely minden nélkülözhetőjét hozzánk hozza a szegények részére. Övé az érdem, a jutalom. Miután újabb nap-nap után jönnek hozzáink ruháért, hálásan vesszük, ha a nélkülözhető barmienemű ruhadarabokat beküldik hozzánk a szegények részére. A közvetítést mi a legnagyobb örömmel és boldogsággal tesszük. Bármilyen sokoldalú és sok elfoglaltságú is a mi munkánk, ezt a terhet szívesen magunkra vállaljuk. Az olvasóközönség jószívűségéből már sok könnyet letöröltünk, sok gondterhes barzáját elsimítottunk a homlokon, biztosra vesszük, hogy ezt a jövőben is megtehetjük.

— **A hadifoglyok visszaszállítása.** Több esetben előfordult, hogy hadifoglyokat foglalkoztató gazdák a munka bevégzésével a foglyot minden előzetes értesítés nélkül visszat küldték a fogolytáborba. A hadvezetés az alispán útján figyelmezteti a gazdákat, hogy a hadifoglyovisszaküldését nyolc nappal előbb be kell jelenteni. Előfordult ugyanígy gyakran, hogy a foglyokat más táborba teszik át, s akkor a be nem jelentett foglyok utazási költségéme gazdának kell megtéríteni.

— **A Pálmay-esték** iránt óriási az érdeklődés. De ezt nem is lehet csodálni, hiszen Székesfehérvár közönségének már rég nem kínálkozott olyan műelővezet, mint amilyent az Uránia Színház november 22 és 23-án nyújt. Ez alkalomra a színpad is díszesen fel lesz ékesítve, hogy a nagy művésznő szereplése méltó keretben folyjon le. Enek számait pedig Lányi Emil zongoraművész kíséri zongorán. A jegyek iránt már is nagy kereslet mutatkozik és előreláthatóan mind a négy előadás telt házat csinál. A helyárak a nagy áldozat dacára is csak mérsékelttel feleltek és ugy az színház pénztáránál, mint Ullmann dóhánytörszdejében már ma válthatók. Páholy 5 személyre 8 K, erkélyülles 2 K, földszinti ülőhelyek fordítottak, 1—10 sorig 1-50 K, 11—20 sorig 1 K. Mindkét napon két előadás, este fél 7 és 9 órakor.

Kréma de lactaine saját némében páratlan hatású arcbőrzsépió, finomító készítmény, ezen tejkrem teljesen ártalmatlan, a bőrt egyszerű használat után bársny puhává teszi, pattanásokat, szepőket, májfoltokat gyorsan elmulasztja. Kapható **Szűcs Róbert** Magyar Korona győzsejtárában Kossuth-utca sarkán. Ára 1 kor. 20 fillér.

Ha csinos és kedves háborus emléket akar szerezni, vegye meg a miniatúr vétes vitéz szobrot három koronáért. A rokkant katonák segít a emlékszóbor megszerzésével.

JUMEI KAVOZHÓZATAL SZÉKESFEHÉRVÁR
... (BARÁTOK EPULETE) ...
Pörkölt kávékeverékek utolérhetetlenek! Saját villamos kávénagyörköldel! Telefon 250.

Pálmay-est az Urániában PRIMADONNA

Történet egy primadonna életéből. Elbeszéli 3 felvonáson át a cím szereplő: Gróf Kinsky Pálmay Ilka.

PROLOG

Irta: Somlyó István, amelyet a nagy művésznő ad elő.

A nőnek, ki csókkal csókhoz, szívvel szívhez fűzött rab, Uj és mai hynusza lesz, mit eljászunk, e darab, Múltó hymmuzt pengetünk majd az életnek hurjain, Szivéről s a kezéről hőlgyeim és uraim!

A szivéről, amely forró gyökereig csak szerez,

Melynek mindeh dobogása a menyből egy izenet,

A szivéről, amellyel a férfi, hogyha bánni tud, Nem néhez, nem fáradalmas akkor neki bármí ut.

Am a nő, ha egymagára hagyják: gyöngeszál virág, Éhes és rámereszti szemét az egész világ. Qlesó perál van a testén avagy drága színselyem;

Nőnek egymagában lenni é világba főrtelem.

De van nő, akinek nemsak selyem-bársnyó élte van, Ki nem abban a világban boldog, amely festve van;

Aki nem hord hamis ékszeret sem szivében, sem nyakán, Kinek el nem puhul teste, kit meg nem ront a magány.

Itt lesz majd a nő, ki inkább tűr, szenved és éhezik,

De a csókját és a szivét semmiért meg nem veszik,

Ki a páholy bársnyószékén nem ver össze tenyeret, Hanem erős, dolgozni megy, keresni a kenyert.

Megáll a két pici lábán, egyet dobhat és akar! Nem csak ölelésre való a női sziv és a kar. Ember is tud lenni a nő, ha szivében ég a cél!

Ez a nő, akinek gyöngeszive hatalmas acél.

Látni fogják őt, amint a férfifurugot kergeti, Mint a férfi gyors futtában farkasvermet ás neki,

Látni fogják büszke fején pálmalevelek között,

Amikor az utvesztőkről győzelmesen le-szókött

Győz a nő, ki önmagában bízni tud és lenni kész! Tisztelet a nő szivnek, mit megkerget — annyi vész. Szívre hallgat, vére figyel... és megszólal az esze Nemsak csókja van a nőnek, de van dolgos két keze.

PRÓHIRDETÉSEK.

Bármienemű eladásnál és vételnél a legcélszerűbb és legolcsóbb az apróhirdetéseken hirdetni. Egyszeri apróhirdetés két sorig 40 fillér, vastagabb betűkkel 80 fillér. Minden további sor 10 fillér. Apróhirdetéseket mindenkor előre fizetendő és a megjelent apróhirdetéseket után igazoló lapokat senkinek sem küldünk. Hirdetési helyek bérleténél nagyobb árendemények vannak. Hírsvöveg között rendez betűkkel a hirdetés soronkint 40 fillér, vastagabb betűkkel 60 fillér. Olyan hirdetéseket, amelyek a közérkölcösöt sértik, vagy bármí okból a sajtótörvénnyel ellenkeznek, nem közölünk. Ezen kikötés a nyitleri hirdetésre és nyilatkozatokra is vonatkozik.

Lapárusítók utcai eladásra jó fizetéssel felvételnek. — Mint melléktárgyalkozás üzhető.

Anya-diszón 2 éves a lovasárter sarkán szerdán délelőtt elveszett a megtaláló által júlalomban részestül Hanák Lajosné, Vásártér 29.

Gyári munkások felvételnek a villanytelepen.

2 szobas lakas február 1-re kiadó Széchenyi utca 2. szám alatt. Bővebbet Simon György fűszerkereskedőnél.

4 szobas lakas fűrdőszobával és nagy üzlethelyiség Kossuth-utca 4. szám alatt azonnal kiadó. Budai ut 28. sz. ház könnyű fizetési feltételekkel azonnal eladó. Bővebbet Kossuth-utca 4.

Telefon 233. — Tefon 233.

Szombaton és vasárnap, november hó 20 és 21-én

Rita Szachetto főszereplésével

CIMZETES FÉRJ,

(vagy csintalan leány.) Fenomenális vigjáték 3 részben.

ÁRVÁCSKA. Megható dráma 2 felvonásban.

Nagyszabású pótműsor.

Az Uránia ezental minden szombaton 3 előadást tart 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap 4 előadást 3, 5, 7 és 9 or.

RENDES HELYÁRAK.

LEGDIVATOSABB
lánya és női filz és bársony kalapformák. tollak, virágok és mindennemű díszek.
Nagy választék szőrmegarnitúrákba.
Bőrcomode és sárcipők. Katonai felszerelés kapható
Kováts Antalnál Székesfehérvár. Városháztér. —